

Hrvatski za normalne ljude — nahtkasn, kantunal i noćni ormarić

Marinela Aleksovski

Nives Opačić: *Riječi s nahtkasna i kantunala (preko noćnog ormarića)*, Zagreb: Profil, 2009.

Nives Opačić: *Reci mi to KRATKO I JASNO (hrvatski za normalne ljude)*, Zagreb: Novi liber, 2009.

1. Priče o riječima za noćni ormarić

Nakon knjige *Iza riječi. Prtinom i cijelcem*, koju je 2005. godine objavila MH bilo je samo po sebi razumljivo da će u dogledno vrijeme uslijediti i njezin nastavak. Naime, riječ je o još jednom prepoznatljivom omnibusu tekstova objavljenih u *Vijencu* od 2003–2009. i objedinjenih u novu, netipičnu enciklopediju znanja o onome što nam jezik svakodnevno otkriva u svim svojim oblicima.

Knjiga koju je prošle godine objavio *Profil* zanimljiva naslova — *Riječi s nahtkasna i kantunala (preko noćnog ormarića)*. Njea autorica Nives Opačić i sama objašnjava u predgovoru dajući nam odgovor na pitanje zašto *nahtkasn* i *kantunal*? *Nahtkasn* u značenju noćnog ormarića rabio se u autoričinoj “slavonskoj” kući, a u “dalmatinskoj” se govorilo *kantunal* za kut, ugao... Tako se simbolično povezuju hrvatski sjever i jug, kopno i more, a autorica ovu knjigu s dvije “neknjiževne” riječi odlaže na naš *noćni ormarić* koji je u zagradama i poziva nas na čitanje 120 priča za laku noć, i to ne bilo kojih priča, nego onih u kojima je glavni lik upravo RIJEČ.

Riječi kojima se bavi Nives Opačić zabavne su, pametne i korisne. U njoj ćete pronaći odgovore zašto kažemo da nam je sjekira pala u med i kakvog ima smisla plakati kao ljuta godina. Osim iscrtavanja rodoslovnih stabala pojedinih (nerijetko zaboravljenih) riječi i/ili izraza uz nadahnuta etimološka objašnjenja, autorica problematizira i razlike u tvorbi posvojenih pridjeva (*maslinovo* ulje, a *trešnjin* cvijet) te brojne druge gramatičke i leksičke bisere koji bi svim ljubiteljima hrvatskoga jezika trebali biti zanimljivi. Pojedini tekstovi neobičan su spoj grčke mitologije, priča iz slavenskih davnina te suvremenih izraza iza kojih se vuku repovi poput tankih niti i dubinski ih povezuju s korijenima, nerijetko na iznenađujući i fantastičan

način. I kao što sama autorica kaže na kraju teksta *Palavorda u parlamentu*, upravo te jezične niti *otkrivaju skrivenu srž stvari*.

Ova izvanredna knjiga štivo je za svakoga tko želi sačuvati i očuvati najdragocjeniju ostavštinu naših djedova i baka — jezik koji nas kao sjena prati kroz svjetle i tamne trenutke života i povijesti.

2. Jezični savjetnik u natuknicama

Druga knjiga *Reci mi to* KRATKO I JASNO (*hrvatski za normalne ljude*) jezični je savjetnik i priručnik namijenjen široj publici. U njemu autorica nastoji na svima razumljiv način objasniti i savjetovati “kako je nešto bolje reći”, a da pritom ne upadne u zamku isključivosti. Čitatelji uvijek imaju izbor prihvatiti ili ne prihvatiti ono što im Nives Opačić predlaže. Sva su objašnjenja stručno utemeljena, jasno argumentirana i prikazana tako da ih uistinu svatko može razumjeti.

Taj jezični savjetnik sadrži više od tisuću natuknica poredanih abecednim redom, katkad obogaćenih tablicama koje ilustriraju i objašnjavaju pojedine gramatičke oblike. Kao što to i sama autorica ističe, čitatelji pomoću tih natuknica mogu “naći odgovor na svoje dvojbe, utvrditi znanje koje su davno stekli, osvježiti štošta što su zaboravili, iznenaditi se koliko ljudi uporno griješi i u onome što nam se obično čini da je samo po sebi razumljivo, a mladi naučiti i nešto novo.” Tako se u priručniku mogu pronaći pojmovi poput *anglizam/anglicizam* gdje se prednost daje prvome obliku uz objašnjenje koje autorica ne prisvaja nego navodi ime i prezime sustručnjakinje čijem se mišljenju priklanja. S druge strane, u natuknici *Belgijana/Belgijac* dolaze do izražaja dvojbe koje čine poučavanje i učenje jezika težim, ali autorica ovog priručnika pokazuje kako proučavanje tih dvostrukosti može biti zanimljivim izazovom i na koncu prepušta čitateljima izbor oblika koji je po njihovu mišljenju prihvatljiviji premda se sama odlučuje za prvi oblik. Kad je riječ o *nigerskom* i *nigerijskom* slučaju isključiva je kao što je i sam primjer jer, nažalost, mnogi još uvijek ne znaju da se radi o dvije različite afričke države: Nigeru i Nigeriji pa stoga ni njihove etnike ni pridjeve ne bi trebalo miješati. Kao što smo sami ponekad osjetljivi na takve zabune, treba poštivati i tuđe razlike, a ne samo isticati svoje. O takvom nepotrebnom (a ne *bespotrebnom*) isticanju *tisuće* u odnosu na *hiljadu* progovara u zanimljivom savjetu koji humoristički zaključuje uličnim razgovorom jednog oca i sina u Dalmaciji: “Tovaru jedan, ma jesan ti već *iljadu* puta reka da se reče *tisuća*?!”

Na kraju knjige nalazi se dodatak koji sadrži *Tablicu s glagolima* (refleks glasa *jata*), *Tablicu s mocijskim parovima* (duhovito nazvanu *muško-ženskim odnosima*), *Pojmovnik* u kojem se nalaze objašnjenja manje poznatih pojmova i *Indeks* koji obuhvaća sve spomenute riječi u knjizi. Ova “knjiga har-

monika” i dalje je otvorena za nadopune pa nakladnik *Novi Liber* i autorica predlažu da sve ono što smo željeli znati o hrvatskom jeziku slobodno pitamo na internetskoj adresi: <www.novi-liber.hr> te se na taj način aktivno uključimo u stvaranje novoga proširenog izdanja tog zanimljivog jezičnog savjetnika za *normalne ljude*.